

Research article

**The associations between public health professional
competencies of public health technical officers, practitioner level and
the satisfaction of public health performance standards
in Thai primary care units, Ubon Ratchathani**

Aunnop Sontichai

Lecturer, senior professional level
Sirindhorn College of Public Health,
Ubon Ratchathani Province

Piyanut Jantavaree

Lecturer, Sirindhorn College of Public
Health, Ubon Ratchathani Province

Anusorn Boonsong

Lecturer, professional level, Sirindhorn
College of Public Health, Ubon
Ratchathani Province

Naruemol Kingkaew

Lecturer, practitioner level, Sirindhorn
College of Public Health, Ubon
Ratchathani Province

Abstract

Public health technical officers, practitioner level with insufficient work skills may affect a satisfaction of public health performance standards. This cross-sectional study aimed to investigate the associations between competencies of public health technical officer and the satisfaction of public health performance standards in the Thai primary care unit. The study was conducted with 73 samples who worked at least one year in Ubon Ratchathani province. Data were collected by self-rated questionnaire from April to May 2018. Cronbach's alpha coefficient test was 0.79. Descriptive statistics and Fisher's Exact Test were used for data analysis.

About 52.1 percent were female with the average age 31.30 years (S.D.=5.0). Participants received salary approximately 20,823.20 baht per month (S.D.=4,432.90). Twenty-two percent of participants completed master degree approximately.

Corresponding author

Naruemol Kingkaew

E-mail : Nkingkaew@gmail.com**Received date :** 18 October 2019**Revised date :** 07 April 2020**Accepted date :** 08 April 2020

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

In relation to a hidden competency the result showed that 98.6 percent of participants worked with honesty. Ninety-seven percent correctly worked according to the discipline in civil services and 94.5 percent were more concerning in public health services than a private job. A visible competency demonstrated that 97.3 percent of participants worked following the rule of the Council of Community Public Health. The participants agreed that a public health organization has clearly identified the role of public health technical professionals (90.4 percent). The results showed that public health skills among participants were associated with the satisfaction of public health performance standards ($p\text{-value}<0.05$). Therefore, participants are suggested to develop their health skills to raise the satisfaction of public health performance standards and to collaborate public health works with multidisciplinary organizations effectively.

Keywords: competenc; public health technical officer; public health performance standards; Thai primary care unit

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

บทความวิจัย (Research article)

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุข ระดับ ปฏิบัติการ ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงาน ในหน่วยบริการปฐมภูมิจังหวัดอุบลราชธานี

อรรณพ สนธิไชย

วิทยาจารย์ชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดอุบลราชธานี

ปิยะณัฐ จันทารีย์

วิทยาจารย์
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดอุบลราชธานี

อนุสรณ์ บุญทรง

วิทยาจารย์ชำนาญการ
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดอุบลราชธานี

นฤมล กิ่งแก้ว

วิทยาจารย์ปฏิบัติการ
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดอุบลราชธานี

ผู้รับผิดชอบบทความ

นฤมล กิ่งแก้ว

อีเมลล์ : Nkingkaew@gmail.com

วันที่ได้รับต้นฉบับ : 18 ตุลาคม 2562

วันที่แก้ไขบทความ : 07 เมษายน 2563

วันที่ตอบรับบทความ : 08 เมษายน 2563

บทคัดย่อ

นักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการที่มีทักษะในการปฏิบัติงานไม่เพียงพออาจส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานให้ได้มาตรฐานตามมาตรฐานวิชาชีพสาธารณสุข การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวางเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการ ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ จังหวัดอุบลราชธานี เก็บข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดอุบลราชธานีอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 73 ราย โดยตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ระหว่างเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2561 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.79 สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Fisher's Exact Test

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง ร้อยละ 52.1 อายุเฉลี่ย 31.3 ± 5.0 ปี เงินเดือนเฉลี่ย $20,823.20 \pm 4,432.90$ บาทต่อเดือน ร้อยละ 21.9 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท จากการศึกษาสมรรถนะที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล พบว่า ร้อยละ 98.6 ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ร้อยละ 97.3 ปฏิบัติงานถูกต้องตามระเบียบ วินัยของข้าราชการ และร้อยละ 94.5 ปฏิบัติงานโดยเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

การศึกษาสมรรถนะที่สังเกตได้ พบว่า ร้อยละ 97.3 ทำงานภายใต้พระราชบัญญัติวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน และร้อยละ 90.4 เห็นด้วยกับการที่องค์กรมีการกำหนดบทบาทผู้รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ทักษะในการทำงานของนักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการทำงานของนักวิชาการสาธารณสุขในหน่วยบริการปฐมภูมิ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ดังนั้น นักวิชาการสาธารณสุขควรเพิ่มสมรรถนะที่สังเกตได้ ได้แก่ ทักษะในการทำงาน เพื่อยกระดับมาตรฐานของตนเองในการปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และการประสานความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

คำสำคัญ: สมรรถนะ; นักวิชาการสาธารณสุข; มาตรฐานในการปฏิบัติงานสาธารณสุข; หน่วยบริการปฐมภูมิ

บทนำ

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และศูนย์สุขภาพชุมชนเป็นหน่วยบริการปฐมภูมิที่ให้บริการพื้นฐานในการจัดบริการทางด้านสุขภาพให้แก่ประชาชนในชุมชน ปัจจุบันมี รพ.สต. และศูนย์สุขภาพชุมชน จำนวนทั้งสิ้น 9,826 แห่งทั่วประเทศ¹ ที่ทำหน้าที่ในการให้บริการสุขภาพแบบผสมผสาน ทั้งด้านการส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสภาพ รวมทั้งการจัดการปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม การให้บริการในหน่วยบริการปฐมภูมินั้นการดำเนินการที่สำคัญอยู่ 3 ประการ ได้แก่ 1) การดำเนินการเชิงรุก โดยการมุ่งค้นหาและให้บริการประชาชนเป็นหลัก เช่น การเยี่ยมบ้าน 2) การปฐมพยาบาลผู้ป่วย การส่งต่อผู้ป่วยในกรณีฉุกเฉิน และ 3) การเชื่อมโยง และสร้างการมีส่วนร่วมกับสถานบริการสุขภาพทั้งในระดับทุติยภูมิ และตติยภูมิ และการประสานความร่วมมือเพื่อดำเนินงานสร้างเสริม ควบคุม และป้องกันโรคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)¹

หน่วยบริการปฐมภูมิในปัจจุบันมีบุคลากรที่ให้บริการสุขภาพแบบสหวิชาชีพ เช่น ผู้อำนวยการส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล พยาบาลวิชาชีพ นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน เจ้าพนักงานทันตสาธารณสุข และนักการแพทย์แผนไทย ที่ช่วยขับเคลื่อนและพัฒนางานสาธารณสุข ระดับปฐมภูมิ โดยนักวิชาการสาธารณสุขถือว่ามีความสำคัญในการทำงานเชิงรุกทั้งด้านการส่งเสริม ควบคุม ป้องกันโรค ฟื้นฟูสภาพ งานด้านระบาดวิทยา และงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เพื่อลดความเสี่ยงในชุมชนโดยนำหลักการทางวิทยาศาสตร์ประยุกต์มาใช้ อย่างไรก็ตาม บทบาทของนักวิชาการสาธารณสุขในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิยังไม่รวมถึงการประกอบโรคศิลปะตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบโรคศิลปะ หรือการประกอบวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุขอื่นใด²

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

ถึงแม้ปัจจุบัน จะมีการกำหนดพระราชบัญญัติวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชนเพื่อให้เห็นขอบเขตและบทบาทการทำงานของนักวิชาการสาธารณสุขชัดเจนขึ้น แต่นักวิชาการสาธารณสุขที่ทำงานบริการสุขภาพจำเป็นต้องมีสมรรถนะส่วนบุคคลทั้งทางด้านทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ อย่างไรก็ตาม การขาดทักษะในการทำงานของนักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการอาจส่งผลกระทบต่อผู้มารับบริการ ดังนั้น เพื่อศึกษาช่องว่างระหว่างสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการ ต่อความพึงพอใจในการทำงานของนักวิชาการสาธารณสุขในหน่วยบริการระดับปฐมภูมิที่นอกเหนือไปจากสมรรถนะในการทำงานตามข้อกำหนดของ พรบ.วิชาชีพสาธารณสุขชุมชน การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุขตามหลักการของ Spencer³ ประกอบไปด้วย คุณลักษณะส่วนบุคคล สมรรถนะที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคลและสมรรถนะที่สังเกตได้ของนักวิชาการสาธารณสุขต่อความพึงพอใจการปฏิบัติงาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผน กำหนดบทบาทของนักวิชาการสาธารณสุขให้ชัดเจน และใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาหลักสูตรส่งเสริมความรู้และทักษะของนักวิชาการสาธารณสุขให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการ ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ จังหวัดอุบลราชธานี

วัสดุและวิธีการ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการ ที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิภายในจังหวัดอุบลราชธานี ทั้งหมด 91 ราย⁴ มีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 73 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.2 เกณฑ์คัดเข้าได้แก่นักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการที่มีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป และเกณฑ์คัดออกได้แก่นักวิชาการสาธารณสุขที่มาช่วยราชการ ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่าง เมษายน ถึง พฤษภาคม 2561

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไป แบ่งเป็น 8 คำถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อัตราเงินเดือน รายได้นอกเวลา รายได้อื่น ประสบการณ์การทำงาน การศึกษา ส่วนที่ 2 สมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยสมรรถนะที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล (Hidden competency) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การปฏิบัติงานถูกต้องตามระเบียบวินัยของข้าราชการ การมาปฏิบัติงานตรงต่อเวลา และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว และสมรรถนะที่สังเกตได้ (Visible competency) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ด้านความรู้ เช่น องค์กรมีการวางแผนงบประมาณสอดคล้องกับการทำงาน งานที่รับผิดชอบตรงกับความรู้ความสามารถ องค์กรมีการกำหนด

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

บทบาทผู้รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน³ มาตรฐานแบบสอบถามสร้างขึ้นตามแบบประเมินความคิดเห็น (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ท⁵ แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 1) ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2) ไม่เห็นด้วย 3) ไม่แน่ใจ 4) เห็นด้วย และ 5) เห็นด้วยอย่างยิ่ง ด้านทักษะ จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ มีการพัฒนาการทำงานด้วยทักษะใหม่ๆ มีการทำงานเป็นทีม มีการทำงานโดยยึดแนวคิด และการตัดสินใจของกลุ่ม รับฟังความต้องการของผู้มารับบริการ ด้วยความตั้งใจ และการทำงานโดยยึดหลักวิชาการตามวิชาชีพที่ถูกต้อง มาตรฐานแบบสอบถามสร้างขึ้นตามแบบประเมินความคิดเห็น (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ท⁵ แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ 1) มากที่สุด 2) มาก 3) ปานกลาง 4) น้อย และ 5) น้อยที่สุด

ตัวแปรตาม ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพ ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่นักวิชาการสาธารณสุขสามารถปฏิบัติงานได้ และมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของตนเอง คำถาม คือ “ท่านมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานให้ได้ตามมาตรฐานของนักวิชาการสาธารณสุขหรือไม่?” แบ่งเป็น พึงพอใจ เท่ากับ 1 คะแนน และไม่พึงพอใจ เท่ากับ 0 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

การตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อให้ข้อเสนอแนะทางด้านรูปแบบของแบบสอบถาม และความเหมาะสมของการใช้ภาษา โดยได้ค่า Index of Item-Objective Congruence (IOC) รายข้อ ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป และนำคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.67 มาปรับปรุงแก้ไขก่อนทำการศึกษา การวัดค่าความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's alpha coefficient ด้านสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุข เท่ากับ 0.79⁶⁻⁷

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดอุบลราชธานี รหัสโครงการ SCPHUB017/2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation; SD) และใช้ Fisher's Exact Test ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการ ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างเพศชาย ร้อยละ 47.9 และเพศหญิง ร้อยละ 52.1 อายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 31.3 ± 5.0 ปี กลุ่มตัวอย่างได้รับเงินเดือนเฉลี่ย $20,823.20 \pm 4,432.90$ บาท/เดือน และรายได้นอกเวลาเฉลี่ย $1,587.40 \pm 1,708.90$ บาท/เดือน ร้อยละ 61.6 มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 6-10 ปี และร้อยละ 21.9 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการ ที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ

ตัวแปร	จำนวน (n = 73)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	35	47.9
หญิง	38	52.1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการ ที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (n = 73)	ร้อยละ
กลุ่มอายุ (ปี)		
20-30	30	41.1
>30	43	58.9
ค่าเฉลี่ย $\pm$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 31.3 ± 5.0		
อายุต่ำสุด 24 ปี-สูงสุด 48 ปี		
สถานภาพสมรส		
โสด/หม้าย	39	53.4
สมรส	34	46.6
อัตราเงินเดือน (บาท)		
15,000-25,000	61	83.6
>25,000	12	16.4
ค่าเฉลี่ย $\pm$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $20,823.20 \pm 4,432.90$		
รายได้นอกเวลา (บาท)		
0-3,000	60	82.2

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

>3,000-6,000	13	17.8
ค่าเฉลี่ย $\pm$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) 1,587.40 $\pm$ 1,708.90		
รายได้อื่นๆ (บาท)		
0-1,000	47	64.4
>1,000	26	35.6
ค่าเฉลี่ย $\pm$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1,109.30 $\pm$ 1,735.80		
ประสบการณ์การทำงาน (ปี)		
1-5	28	38.4
6-10	45	61.6
ค่าเฉลี่ย $\pm$ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 6.2 $\pm$ 3.1		
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	57	78.1
ปริญญาโท	16	21.9

การศึกษาสมรรถนะที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 98.6 ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ร้อยละ 97.3 ปฏิบัติงานถูกต้องตามระเบียบ วินัยของข้าราชการ และร้อยละ 94.5 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ตามลำดับ ส่วนการศึกษาสมรรถนะที่สังเกตได้ ด้านความรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 90.4 เห็นด้วยกับการที่องค์กรมีการกำหนดบทบาทผู้รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน และในด้านทักษะ พบว่า ร้อยละ 97.3 ทำงานโดยยึดหลักวิชาการตามวิชาชีพที่ถูกต้อง [ตารางที่ 2]

ตารางที่ 2 สมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ

	จำนวน (n = 73)	ร้อยละ
สมรรถนะที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล (Hidden competency)		
ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต		
มาก (2.51-5 คะแนน)	72	98.6
น้อย (≤ 2.5 คะแนน)	1	1.4
ปฏิบัติงานถูกต้องตามระเบียบ วินัยของข้าราชการ		
มาก (2.51-5 คะแนน)	71	97.3

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

น้อย (≤ 2.5 คะแนน)	2	2.7
เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว		
มาก (2.51-5 คะแนน)	69	94.5
น้อย (≤ 2.5 คะแนน)	4	5.5
มาปฏิบัติงานตรงต่อเวลา		
มาก (2.51-5 คะแนน)	61	83.6
น้อย (≤ 2.5 คะแนน)	12	16.4
สมรรถนะที่สังเกตได้ (Visible competency)		
ด้านความรู้		
องค์กรมีการวางแผนงบประมาณสอดคล้องกับการทำงาน		
เห็นด้วย (2.51-5 คะแนน)	59	80.8
ไม่เห็นด้วย (≤ 2.5 คะแนน)	14	19.2
งานที่รับผิดชอบตรงกับความรู้ ความสามารถ		
เห็นด้วย (2.51-5 คะแนน)	64	87.7
ไม่เห็นด้วย (≤ 2.5 คะแนน)	9	12.3

ตารางที่ 2 สมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการ ปทุมธานี (ต่อ)

	จำนวน (n=73)	ร้อยละ
องค์กรมีการกำหนดบทบาทผู้รับผิดชอบงานอย่างชัดเจน		
เห็นด้วย (2.51-5 คะแนน)	66	90.4
ไม่เห็นด้วย (≤ 2.5 คะแนน)	7	9.6
ด้านทักษะ		
มีการพัฒนาการทำงานด้วยทักษะใหม่ๆ		
มาก (2.51-5 คะแนน)	59	80.8
น้อย (≤ 2.5 คะแนน)	14	19.2
ด้านทักษะ (ต่อ)		
มีการทำงานเป็นทีม	62	84.9
มาก (2.51-5 คะแนน)	11	15.1

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

น้อย (≤ 2.5 คะแนน)		
มีการทำงานโดยยึดแนวคิด และการตัดสินใจของกลุ่ม		
มาก (2.51-5 คะแนน)	70	95.9
น้อย (≤ 2.5 คะแนน)	3	4.1
รับฟังความต้องการของผู้มารับบริการด้วยความตั้งใจ		
มาก (2.51-5 คะแนน)	70	95.9
น้อย (≤ 2.5 คะแนน)	3	4.1
ทำงานโดยยึดหลักวิชาการตามวิชาชีพที่ถูกต้อง		
มาก (2.51-5 คะแนน)	71	97.3
น้อย (≤ 2.5 คะแนน)	2	2.7

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการ ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิด้วย Fisher's Exact Test พบว่า สมรรถนะที่สังเกตได้ ได้แก่ ทักษะในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ อย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ $p < 0.05$ [ตารางที่ 3]

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการและความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิ

ตัวแปร	จำนวน (n = 73)	ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน		p value
		พึงพอใจ (2.51-5 คะแนน)	ไม่พึงพอใจ (≤ 2.50 คะแนน)	
เพศ				0.19
ชาย	35	31 (88.6)	4 (11.4)	
หญิง	38	37 (97.3)	1 (2.7)	
กลุ่มอายุ (ปี)				0.40
20-30	30	27 (90.0)	3 (10.0)	
>30	43	41 (95.3)	2 (4.7)	
สถานภาพสมรส				0.36
โสด/หม้าย	39	35 (89.7)	4 (10.3)	

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

สมรส	34	33 (97.1)	1 (2.9)	
อัตราเงินเดือน (บาท)				1.00
15,000-25,000	61	57 (93.4)	4 (6.6)	
>25,000	12	11 (91.7)	1 (8.3)	
ประสบการณ์การทำงาน (ปี)				0.36
1-5	28	25 (89.3)	3 (10.7)	
6-10	45	43 (95.6)	2 (4.4)	
ระดับการศึกษา				0.30
ปริญญาตรี	57	54 (94.7)	3 (5.3)	
ปริญญาโท	16	14 (87.5)	2 (12.5)	
สมรรถนะที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคล				0.19
มาก (2.51-5 คะแนน)	70	66 (94.3)	4 (5.7)	
น้อย (≤ 2.5 คะแนน)	3	2 (66.7)	1 (33.3)	
สมรรถนะที่สังเกตได้				0.25
ความรู้				
มาก (2.51-5 คะแนน)	69	65 (94.2)	4 (5.8)	
น้อย (≤ 2.5 คะแนน)	4	3 (75.0)	1 (25.0)	
ทักษะ				0.03*
มาก (2.51-5 คะแนน)	63	60 (92.2)	3 (4.8)	
น้อย (≤ 2.5 คะแนน)	10	8 (80.0)	2 (20.0)	

Fisher's Exact Test: * $p < 0.05$

บทวิจารณ์

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะทั้ง 3 ด้าน ตามกรอบแนวคิดของ Spencer³ ต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุข พบว่า เพศหญิง ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 6-10 ปี และผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมากกว่าประชากรที่ใช้ในการศึกษา กลุ่มอื่น ด้านสมรรถนะที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคล พบว่า การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต (98.6%) การปฏิบัติงานถูกต้องตามระเบียบวินัยของราชการ (97.3%) และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว (94.5%) มีความสำคัญต่อความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงาน ตามลำดับ และเนื่องจากนักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานใน รพ.สต. หรือศูนย์สุขภาพชุมชนมีกรอบอัตราค่าจ้างที่จำกัด ภายใต้อัตราสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน⁷ นักวิชาการสาธารณสุขมีความจำเป็นต้องสร้างความใกล้ชิดกับประชาชนในทุกๆด้าน การมาปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตามระเบียบวินัยของทางราชการอย่างเคร่งครัด

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

จะเพิ่มความเชื่อมั่น ความพึงพอใจ และช่วยอำนวยความสะดวกให้ประชาชนที่มาใช้บริการได้อย่างดี ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ วิลาวลัย ชาดา และคณะ⁸ ที่คาดหวังต่อการให้บริการของนักวิชาการสาธารณสุขมีความสำคัญมาเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน การปฏิบัติงานถูกต้องตามระเบียบวินัยของข้าราชการยังเป็นแบบอย่างที่ดีและถือเป็นหัวใจสำคัญในการทำงานภายใต้กรอบการบริหารราชการของข้าราชการพลเรือนอีกด้วย⁹

สมรรถนะที่สังเกตได้ (Visible competency) ด้านความรู้ พบว่า นักวิชาการสาธารณสุข ร้อยละ 90.4 เห็นด้วยที่องค์กรมีการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานได้อย่างชัดเจน รองลงมาคือ งานที่รับผิดชอบตรงกับความรู้ ความสามารถ ร้อยละ 87.7 และองค์กรมีการวางแผนงบประมาณสอดคล้องกับการทำงาน ร้อยละ 80.2 การที่องค์กรกำหนดบทบาทของบุคลากรชัดเจนและนักวิชาการสาธารณสุขเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง จะส่งผลดีต่อการทำงานให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถ และทำให้บุคลากรดังกล่าวสามารถใช้ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลดีผู้มารับบริการ⁸ การวางแผนงานที่สอดคล้องกับงบประมาณในการทำงานยังเป็นการเสริมแรงให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานได้อย่างคล่องตัว เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงาน และสามารถนำงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมาใช้ในการควบคุม ป้องกันโรค หรือแก้ปัญหาทางด้านสาธารณสุข เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนได้อีกด้วย ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า นอกจากลักษณะส่วนบุคคล ความรู้และทักษะปฏิบัติงานยังส่งผลต่อระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุข เมื่อนักวิชาการสาธารณสุขเข้าใจบทบาทการทำงานจะสามารถนำความรู้ไปวิเคราะห์ วางแผน และแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับการศึกษาของปริวัศน์ เจริญช่วง และคณะ¹⁰ ว่านักวิชาการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิมีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากกว่าบุคลากรวิชาชีพด้านอื่นๆ¹¹ จึงควรมีความรู้ในการดูแลประชาชนอย่างรอบด้าน และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา หาทางแก้ไข และให้บริการประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹²

เนื่องจากโครงสร้างสังคมที่ซับซ้อนในปัจจุบันส่งผลให้ปัญหาด้านสุขภาพมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาโรคเรื้อรัง เช่น โรคระบบหัวใจและหลอดเลือด โรคเบาหวาน และความดันโลหิตสูงที่เพิ่มขึ้นทุกปี¹³ ทักษะในการทำงานจึงมีความสำคัญต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุขอย่างมีนัยสำคัญ การทำงานในชุมชนต้องอาศัยทักษะทั้งด้านวิชาการ การประสานงาน มีความยืดหยุ่นในการทำงาน และการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับองค์กรอื่นๆ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า นักวิชาการสาธารณสุข มีการพัฒนาตนเองและสามารถนำความรู้และทักษะใหม่ๆ ไปใช้ในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ร้อยละ 84.9 สามารถทำงานเป็นทีมได้ และเคารพในการตัดสินใจของสมาชิกในกลุ่ม หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงาน ตลอดจนเข้าใจ และรับฟังผู้มารับบริการด้วยความตั้งใจ และให้บริการประชาชนด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์¹⁴ ปัจจัยเหล่านี้น่าจะส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุข และเป็นการเสริมแรงให้นักวิชาการสาธารณสุขทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ยังมีข้อจำกัดในการศึกษาทักษะการทำงานของนักวิชาการสาธารณสุขด้านความรู้เฉพาะวิชาชีพทั้ง 5 ด้าน ถือว่าเป็นสมรรถนะที่สำคัญในการทำงานในระดับปฏุมภูมิที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติผู้ประกอบวิชาชีพสาธารณสุขชุมชน²

การศึกษานี้ สามารถสรุปได้ว่าสมรรถนะที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล และสมรรถนะที่สังเกตได้มีความสำคัญต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของนักวิชาการสาธารณสุข โดยทักษะการทำงานมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเองของนักวิชาการสาธารณสุขให้สามารถทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขแบบบูรณาการกับหน่วยงานอื่นๆในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษากครั้งต่อไป

1. การศึกษานี้เป็นการศึกษาผ่านการรับรู้ ความคิดและมุมมองของนักวิชาการสาธารณสุข ระดับปฏิบัติการเอง อาจมีความคลาดเคลื่อนในการให้ข้อมูล จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่ม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หน่วยงานอื่นๆที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และผู้มารับบริการ เป็นต้น

2. ควรมีการวัดความรู้ และทักษะด้านวิชาชีพ ตาม พรบ.วิชาชีพสาธารณสุขทั้ง 5 ด้าน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานของนักวิชาการสาธารณสุขให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

1. ศูนย์ข้อมูลสุขภาพ [อินเทอร์เน็ต]. *รายชื่อโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล, ศูนย์สุขภาพชุมชน และ CMU ทุกจังหวัด*. [เข้าถึงเมื่อ 2562 กรกฎาคม 11]. เข้าถึงได้จาก: <http://team.sko.moph.go.th/phi/report/view/?repid-link=40&cat-link=47>
2. ราชกิจจานุเบกษา. *ข้อบังคับสภาการสาธารณสุขชุมชน* [โมโนกราฟจากอินเทอร์เน็ต]. เล่มที่ 136 หน้า24-25; 2562. [เข้าถึงเมื่อ 2562 กรกฎาคม 11] เข้าถึงได้จาก: http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/E/041/T_0021.PDF
3. Spencer LM, Spencer SM. *Competence at work: Models for Superior Performance*. New York: John Wiley & Sons, Inc.;1993.
4. งานยุทธศาสตร์และแผน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี. *รายงานอัตรากำลังทางด้านสาธารณสุข. พ.ศ.2561*. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี.อุบลราชธานี;2561.
5. บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ์. *เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิจัย*. กรุงเทพมหานคร. ศรีอนันต์การพิมพ์;2549.

วารสารทันตภิบาล ปีที่ 31 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2563

6. McClelland DC. Testing for competency rather than for “intelligence”. *Am Psychol.* 1973;17(7):57-83.
7. Tavakol M, Dennick R. Making sense of chronbach's alpha. *Int J Med Educ.* 2011;2:53-5.
8. วิลาวัลย์ ซาตา, สงครามชัย สีสองดี, อลงกต มหาวงศ์. **ความคาดหวังของประชาชนต่อสมรรถนะของนักวิชาการสาธารณสุขในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล: กรณีศึกษาเขตสุขภาพที่ 7.** ในการประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยมหาสารคามวิจัยครั้งที่ 14; มหาวิทยาลัยมหาสารคาม:428-437.
9. ก.พ.[อินเทอร์เน็ต]. **มาตรฐานกำหนดตำแหน่งสายงานประเภทวิชาการ.** [เข้าถึงเมื่อ 2563 มีนาคม 13]. เข้าถึงได้จาก: <http://library.md.chula.ac.th/guide/vancouver2011.pdf>
10. ปรีทัศน์ เจริญช่าง, สุวัฒนา เกิดม่วง และ สุรินทร์ กลัมพากร. **สมรรถนะวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชนของนักวิชาการสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในหน่วยบริการปฐมภูมิไทย.** *NJMPH* 2559; 26(1).40-51.
11. โสภณ เมทธรณ. **แนวทางการดำเนินงานคลินิกหมอครอบครัวสำหรับหน่วยบริการ.** นนทบุรี: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข สำนักบริหารการสาธารณสุข;2559.
12. lemrod K, Chaowakeeratipong T, Mejang S. A development of the indicators for public health technical officers competencies in district health promoting hospitals. *Public Health Burapha Univ J* 2554;6(2).9-12.
13. สำนักงานโรคไม่ติดต่อ. **จำนวนและอัตราการตายโรคไม่ติดต่อ ปี 2559-2560 (ความดันโลหิตสูง เบาหวาน หัวใจขาดเลือด หลอดเลือดสมอง หลอดลมอักเสบ ถุงลมโป่งพอง).** [เข้าถึงเมื่อ 2562 กรกฎาคม 11] เข้าถึงได้จาก:<http://www.thaincd.com/2016/mission/documentsdetail.php?id=13486&tid=32&gid=1-020>
14. WHO. *Who remains firmly committed to the principles set out in the preamble to the constitution.* [cited 2020 Mar 12]. Available from: <https://www.who.int/about/who-we-are/constitution>